

Живорад Ајдачић

Културна политика у транзицији

Поштована господо академици!

I

Поштовани академици, поштовани чланови Председништва САНУ,

Видели смо ваш прочешљани и у последњи час објављени списак кандидата за дописне чланове Српске академије наука и уметности и остали њиме вишеструко изненађени, јер не схватамо зашто сте све око овог избора држали у тајности и објавили га баш у недељу пред кандидациону скупштину. Изненађени смо што од марта до данас није објављен пун списак кандидата који су имали све услове да буду бирани, које су валидно предложиле законом и вашим конкурсом означене институције српске просвете и културе или три академика САНУ. Нисте обавештавали јавност како су у даљем предизборном поступку одељења Академије појединим кандидатима двотрећинском већином давала посебну, а тиме и значајну предност, не укидајући изборно право других кандидата да остану на листама за изборну скупштину Академије. Изненађени смо да то велико демократско право Скупштине Академије наука и уметности први пут желите да учините

рестриктивним, да не кажемо да га укинете. Ви сте изменом Статута без претходне промене закона о САНУ дали апсолутно право одељењима да њихови двотрећински кандидати имају још већу предност у изборној процедури и дали даље изборно право само кандидатима три академика, обесправивши све остале, понижавајући кандидате и институције које су их предлагале. Обесправили сте и оне кандидате који су у изјашњавањима одељења имали више од три до десет гласова академика, а нису ушли у ред двотрећинских гласова.

Чињеница да према предлозима избора, Академија све више постаје академија наука, а све мање академија уметности. Чак се може и претпоставити, према „одабраним кандидатима“ да се овај део имена жели и укинути. Посебно је за пример негативан однос према предлозима кандидата Удружења књижевника, Удружења ликовних уметника, Филолошког факултета, Универзитета уметности и Академије уметности у Београду. Мисли ли Академија наука и уметности да је Београд у уметности тако ниско пао?

Позивамо вас да откажете ово утврђивање кандидата за избор и избор померите за нови термин, јер смо припремили захтев за заштиту уставности од оваквог избора. Засад се не позивамо ни на пристрасност, ни на непотизам и друга тумачења ваших одлука у јавности, чувајући углед и достојанство Српске академије наука и уметности углед академика и углед предложених кандидата.

Ово вам шаљемо као институције које, према закону, обављају обједињење и координацију свих културних и просветних институција и уметничких удружења Београда и Србије.

II

Поштована госпођо академици,

Колико вас заиста ми у Културно – просветној заједници Србије и Културно-просветној заједници Београда поштујемо и ценимо ваша постигнућа показује и деценијама потврђивана чињеница да је и већина вас академика добила највећа признања за изузетне доприносе у уметности, просвети и науци која додељују наше културно–просветне заједнице, која су и најзначајнија признања у нашој Републици и нашој престоници. КПЗ Србије – Златну значку и најпрестижнију Вукову награду. КПЗ Београд – Велики Златни Беочуг за животно дело, Златни Беочуг и Повељу КПЗ. Колико сте ви били захвални за награде још смо ми више били поноснији што смо вашу славу придодали слави наших награда.

Међутим, нисмо очекивали да ћемо и пред вама морати да бранимо статус српске уметности, која нас слави и овде и у свету, иако је у незавидном ма-

теријалном положају, делећи судбину са нашим народом. А српска Академија има у свом имену науку и уметност, а уметничка одељења се полако гасе, да не кажемо одумиру одласком бесмртника. Гашењу тих одељења доприносите и ви сами, од избора до избора (рецимо од избора Селенића, Михаиловића, Симовића, Бећковића, Ковачевића и Тешћа... од избора Љубе Поповића, Владе Величковића, Петра Омчикуса, Радомира Рељића, Душана Оташевића...) дакле од деведесетих, скоро двадесет година, осећа се осека међу изабранима.

Уздали смо се у ове изборе, да ће њима почети обнова уметничких одељења, углед предложених и богатство предлога, то је обећавало, јер су у већини предложени добитници наших првих награда. Али од тога уздања нема већег надања. Ове изборе прате толике мистификације и разна скривања од јавности. Не тврдимо намерно, али и случајно не може бити никакво оправдање.

Изнад свега, пре свега, па и после свега испречио се нови Статут до кога је толико тешко било доћи, као да је намењен само вама, као да сте, небило примењено, тајно друштво. Уместо да вас друштвене прилике, бриге о тешком положају науке и уметности и неизвесној будућности народа и земље обавезују на пуну јавност рада, макар утехе ради, и поред свих техничких напредака (интернет, мејлови, сајтови...) тешко је доћи до ваших докумената, од најобичнијих података до толико оскудних биографија академика. Овлашћени предлагачи су због тога били онемогућени да имају увид и учествују у току изборног поступка.

Док се све демократизује, ви сте пре ових избора донели најрестриктивнији Статут у укупној историји Академије (коју узред и нисте ви као најкомпетентнији написали – изузев онога што је започео Академик Крестић и најавио фељтоном). Тим Статутом је ограничено свако иоле отварање Академије наспрам јавности. Оно омогућава сваку самодовољност чланству и можда, не тврдимо, неким самовољност. Статут је што се извора тиче дао много већу власт “да закључају листу кандидата” одељењима него изборној скупштини: Ми смо изабрали а ви гласајте! Кандидати овлашћених предлагача више не стижу на изборне листе и до изборне скупштине. Право предлога три академика се завршава по Статуту даном одређеним за предлог. Сада је тајно и мимо и оваквог Статута продужено до Скупштине, а према писањима новина (Новости) потписи се могу скупљати и до самог дана гласања, што нигде није демантовано и за шта не знају ни многи академици. Куриозум у тумачењу новог Статута јесте и увођење поновног избора што је супротно члану 117. Статута, да затечени чланови ван радног састава Академије задржавају стечени статус (што је случај са сликарком Петром Омчикусом).

Културно–просветне заједнице Србије и Београда сазнавши да су на Одељењу за језик и књижевност одстрањени, не знамо да ли гласањем, сви кандидати Удружења књижевника, Филолошког факултета, Универзитета уметности и Академије уметности, реаговале су јединственим писмом са два потписа пре коначне кандидационе скупштине, тражиле одлагања избора и враћања права предлагачима као што је било на свим досадашњим изборима да њихови признати кандидати иду на изборну скупштину без подршке одељења.

То писмо, да га не би препривали сада стављамо на увид свим академицима, овлашћеним предлагачима и јавности Србије. Пошто на њега нисмо добили никакав писани одговор ни од Председништва Академије ни од секретара одељења, као што никакве одговоре нису добили ни овлашћени предлагачи ни кандидати, што је председан у демократском друштву.

Како смо у писму рекли да ћемо тражити утврђивање сагласности новог Статута САНУ са Законом о САНУ, али и сагласност и Закона и Статута са Уставом Републике. То ћемо сада учинити, укључујући у све Министарство правде, Министарство просвете и науке и Институцију заштитника права грађана.